

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGA**

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai
El. p. post@socmin.lt

2020-12- Nr. (1.19-2020-843)2-
I 2020-12-10 Nr. (19.1-33)STAP-954

Dėl išvadų Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo projektui Nr. 20-17012 pateikimo

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija pateikė suinteresuotoms institucijoms derinti socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymo „Dėl krizių centro veiklos aprašo patvirtinimo“ projektą (toliau tekste – Projektas) Nr. 20-17012.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, susipažinusi su derinamu projektu, teikia žemiau nurodytas pastabas bei pasiūlymus jo tobulinimui:

1. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo ir vienodos praktikos formavimo (-si) taikant teisės aktų normų, susijusių su krizių centro veikla, teikiamomis paslaugomis ir paslaugų gavėjais, siūlytina suderinti Projekto nuostatas su Socialinių paslaugų katalogu (toliau – Katalogas), papildant Projekto 6 punktą ir nurodant Socialinių paslaugų kataloge nustatytus paslaugų gavėjus, turinčius teisę gauti paslaugas krizių centruose (pavyzdžiui vaikai su negalia ir jų šeimos, suaugę asmenys su negalia ir jų šeimos, senyvo amžiaus asmenys ir jų šeimos (Katalogo 8.2, 8.6 punktai).

2. Tikslinti Projekto 6.13 punktą, įvertinant tai, kad Katalogas nenumato galimybių teikti socialines paslaugas krizių centruose vaikams, paimtiems iš jiems nesaugios aplinkos iki kol bus išspręstas klausimas dėl vaiko grąžinimo atstovui (-ams) pagal įstatymą ar laikinosios globos (rūpybos) nustatymo (numatytos paslaugos vyresniems nei 16 metų be tėvų globos likusiems vaikams).

Tisklinant šį punktą, siūlytina įvertinti tai, kad pagal Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 36 straipsnio nuostatas, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ar jos įgaliotas teritorinis skyrius, nustatęs būtinybę dėl kylančio realaus ir tiesioginio pavojaus vaiko fiziniam ar psichiniam saugumui, sveikatai ar gyvybei, skubiai paima vaiką iš jam nesaugios aplinkos bei imasi veiksmų dėl vaiko perdavimo tėvams (ar vienam iš tėvų) ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą. Nustatęs, kad vaikas negali būti grąžintas jo tėvams ar vaiko atstovams pagal įstatymą dėl to, kad tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų yra dingę ir jų ieškoma (kol teismas tėvus pripažins nežinia kur esančiais arba paskelbs mirusiais) arba tėvai ar turimas vienintelis iš tėvų laikinai negali rūpintis vaiku dėl abiejų tėvų ar vieno iš jų ligos, suėmimo, baudmės atlikimo ar kitų svarbių priežasčių arba dėl to, kad gali kilti realus ir tiesioginis pavojus vaiko sveikatai ar gyvybei, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ar jos įgaliotas teritorinis skyrius nustato vaikui apsaugos poreikį ir nedelsdamas imasi šio įstatymo 36⁵ straipsnyje nustatytų veiksmų.

Jeigu paminėto įstatymo 36 straipsnio 4 dalyje ir 36³ straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatytais pagrindais vaikas, paimtas iš jam nesaugios aplinkos, negali būti perduotas jo tėvams ar kitiems vaiko atstovams pagal įstatymą, jis laikinai apgyvendinamas saugioje aplinkoje Civilinio kodekso 3.264

straipsnio 5 dalyje nustatyta prioriteto tvarka. Minėtos Kodekso normos nenumato galimybių teikti paslaugas šios kategorijos vaikams krizių centruose, nes jie, nors ir yra socialinių paslaugų teikimo įstaigos, nėra cituojamame straipsnyje nurodytos socialinės globos įstaigos.

3. Siūlytina įvertinti Projekto 12 punkte nustatytą termino proporcingumą neatidėliotinos krizių centro pagalbos poreikio kontekste ir patikslinti normas, susijusias su neatidėliotinos pagalbos teikimu. Sistemine Projekto 12–14 punktų analizė leidžia manyti, kad net išskirtiniais atvejais, kai asmuo (šeima) patiria fizinę ar psichologinę smurtą (ar) kyla grėsmė asmens (šeimai) fiziniui, emociniam ar socialiniam saugumui, paslaugos krizių centre pradedamos teikti tik po 6 darbo dienų (3 darbo dienų terminas, nustatytas 12 punkte ir 3 darbo dienų terminas, nustatytas 14 punkte).

4. Siūlytina įvertinti galimybę papildyti projekto 17 punkto formuluotę kitomis, Kataloge nurodytomis bendrosiomis paslaugomis (pavyzdžiui, transporto organizavimas), arba tobulinti formuluotę, atsisakant tik dalies bendrųjų socialinių paslaugų atkartojimo Projekte ir pateikiant nuorodą į Katalogą.

5. Pagal Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 36¹ straipsnio 3 dalį, vaiko apsaugos poreikis nustatomas, jeigu Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba ar jos įgaliotas teritorinis skyrius, atlikdamas vaiko situacijos vertinimą, nustato *realų pavojų* vaiko fiziniui ar psichiniam saugumui, sveikatai ar gyvybei arba pavojų, galintį sukelti reikšmingą žalą vaiko sveikatai, kuris yra susijęs su vaiko funkcionavimo ir socialinės aplinkos rizikos veiksniais bei rizikos veiksniais, susijusiais su vaiko tėvais ar kitais jo atstovais pagal įstatymą ir jų santykiais su vaiku.

Projekto rengėjų siūlomas 3 kalendorinių dienų terminas organizuoti vaiko laikinąją priežiūrą, kai yra priimtas Tarnybosi arba jos įgalioto teritorinio skyriaus sprendimas skirti vaiko laikinąją priežiūrą socialinę priežiūrą teikiančioje socialinių paslaugų įstaigoje, prieštarauja aukščiau pacituotai Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo normai. Taip pat nėra aišku, kokiomis priemonėmis bus užtikrinamas vaiko saugumas (esant realiai grėsmei) per numatytą 3 kalendorinių dienų laikotarpį, kol bus organizuojamos laikinosios priežiūros paslaugos.

Todėl manytina, kad vaiko laikinoji priežiūra visais atvejais turi būti organizuojama nedelsiant (iš karto, gavus informaciją iš Tarnybos arba jos įgalioto teritorinio skyriaus dėl vaiko apsaugos poreikio nustatymo ir vaiko laikinosios priežiūros socialinę priežiūrą teikiančioje socialinių paslaugų įstaigoje pritaikymo).

Atsižvelgiant į tai, siūlytina tikslinti Projekto 24 punkto formuluotę, atsisakant 3 kalendorinių dienų termino laikinosios priežiūros kizių centre organizavimui.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ
APSAUGOS KONTROLIERIAUS ĮSTAIGA

Eivilė Žemaitytė, tel. (8 5) 210 7175 el. p. eivile.zemaityte@vtaki.lt